

MILÉNIUM 01

**STIEG
LARSSON**
**MUŽI, KTEŘÍ
NENÁVIDÍ
ŽENY**

HOST

KAPITOLA 01

Pátek 20. prosince

Soudní proces byl definitivně skončen a vše, co mohlo být řečeno, již řečeno bylo. Mikael ani na vteřinu nezapochoyboval o tom, že soud prohraje. Písemný rozsudek byl vydán v pátek v deset hodin ráno a nyní zbývala jen jeho závěrečná sumarizace od novinářů čekajících na chodbě před soudní síní.

Mikael Blomkvist je viděl pootevřenými dveřmi a na několik vteřin zpomalil krok. Nechtělo se mu diskutovat o rozsudku, který právě vyslechl, ale otázky byly nevyhnutelné, a pokud někomu bylo jasné, že musí být položeny a zodpovězeny, byl to právě on. Tak takovéhle je to, být zločincem, pomyslel si Mikael. Na nesprávné straně mikrofonu. S námahou se napřímil a pokusil se o úsměv. Reportéři jeho úsměv opětovali a přátelsky, téměř rozpačitě mu kynuli.

„Podívejme... *Večerník*, *Expres*, ТТ, TV4 a... odkudpak jste vy... aha, *Průmysl dnes*. To musím být celebrita,“ konstatoval Mikael Blomkvist.

„Povězte nám něco, Kalle Blomkviste,“ řekl reportér prvního večerníku.

Mikael Blomkvist, jehož celé jméno bylo Carl Mikael Blomkvist, se jako vždy ovládl, aby neobrátil oči v sloup, když slyšel zdrobněliny. Jednou před dvaceti lety, když mu bylo třiadvacet let a právě začal pracovat jako novinář na svém prvním letním záskoku, bez vlastního přičinění náhodou odhalil bandu bankovních lupičů,

kteřá se během dvou let dopustila pěti pozoruhodných přepadení. Nikdo nepochyboval o tom, že se při každém přepadení jedná o stejnou partu; jejich specialitou bylo vyrazit do nějaké menší vesnice a s vojenskou precizností vyloupit jednu nebo dvě banky najednou. Lupiči používali latexové masky postaviček Walta Disneye a s nikoli nepochopitelnou policejní logikou byli pokřtěni na Ligu Kačera Donalda. Noviny je ale překřtily na Medvědí ligu, což působilo poněkud seriózněji, vezmeme-li v potaz, že ve dvou případech bezohledně a evidentně bez zájmu o osud ostatních střídali pro výstrahu a ohrožovali tak kolemjdoucí i neodbytné zvědavce.

K šestému přepadení došlo za vrcholného léta v bance v Östergötalandu. Reportér místní rozhlasové stanice se náhodou nacházel v bance právě ve chvíli, kdy došlo k přepadení, a reagoval podle služebního manuálu. Ihned poté, co lupiči opustili banku, šel k telefonnímu automatu a zavolal na zpravodajství pro přímý přenos.

Mikael Blomkvist trávil několik dnů se svou známou na chatě jejich rodičů nedaleko Katrineholmu. Přesný důvod toho, proč si tyto věci v hlavě spojil, nedokázal Mikael sdělit ani policii, ale ve stejné chvíli, kdy poslouchal zprávy, si vzpomněl na partu čtyř chlapíků v chatě stojící asi o sto metrů dále. Viděl je před několika dny hrát venku badminton a prošel kolem nich se svou přítelkyní cestou ke zmrzlinovému stánku.

Neviděl nic jiného než čtyři blondaté a vytrénované mladé muže v šortkách, svlečené do půl těla. Byli to zjevně kulturisté a cosi na těch mladících hrajících badminton ho přimělo pohlédnout na ně ještě jednou — snad skutečnost, že hráli ve vražedném slunečním žáru s něčím, co mu přišlo jako násilně soustředěná energie. Nevypadalo to jako nějaká kratochvíle, a proto je začal sledovat.

Neexistoval žádný rozumný důvod, aby je podezíral, že jsou bankovní lupiči, ale Mikael si přesto udělal procházku a zalehl na kopec, z něhož měl výhled na jejich chatu, a tam konstatoval, že to prozatím nevypadá nijak nadějně. Trvalo asi čtyřicet minut, než chlapíci přijeli a zaparkovali před chatou Volvo. Vypadalo to, že parta má naspěch, a každý z nich táhl sportovní tašku, což samo o sobě nemuselo znamenat nic jiného, než že se byli někde

vykoupat. Ale jeden z nich se vrátil k autu a vyndal z něj předmět, který rychle zakryl sportovní bundou, a dokonce i ze své poměrně vzdálené pozorovatelný mohl Mikael konstatovat, že to je stará poctivá AK4, přesně ten typ, se kterým byl sám Mikael nedávno sezdán během roční vojenské služby. Hned poté zavolal na policii a sdělil jí, co vypožadoval. To byla předehra k třídennímu intenzivnímu obléhání chaty za dohledu médií, ale hlavní balkon patřil Mikaelovi s vážně přislíbeným honorářem z jednoho večerníku. Policie rozbila svůj hlavní stan na pozemku u chaty, kde Mikael bydlel.

Pád Medvědí ligy dodal Mikaelovi přesně takový hvězdný status, který jako novinář ve své branži potřeboval. Odvrácenou stranou jeho popularity byla skutečnost, že se večerník nedokázal zdržet uveřejnění titulku *Kalle Blomkvist vyřešil případ*. Žertovný text sepsala jedna starší sloupkařka a obsahoval tučet odkazů na mladého detektiva Astrid Lindgrenové. Jako vrchol všeho byl text doplněn zrnitou fotografií Mikaela, jak s polootevřenými ústy a pozvednutým ukazovákem podává uniformovanému policistovi nějaké informace. Ve skutečnosti ukazoval směrem ke kadibudce u chaty.

Vůbec nezáleželo na tom, že Mikael jméno Carl nikdy v životě nepoužil a že se nikdy pod žádný text jako Carl Blomkvist nepodepsal. Od této chvíle byl ke svému zoufalství mezi kolegy novináři nazýván Kallem Blomkvistem — epitetem vyslovovaným s posměvačnou škádlivostí, nikoli sice nepřátelskou, ale rozhodně ne přátelskou. Se vši úctou k Astrid Lindgrenové — Mikael miloval její knihy, ale nesnášel zdobnělino. Jeho epiteton začalo blednout až po několika letech a daleko větších novinářských zásluhách, ale Mikael sebou pokaždé trhl, když toto jméno někdo použil v jeho blízkosti.

Mikael se mírumilovně usmál a zadíval se večerníku do očí.

„Ach jo, tak si něco vymysli. Stejně si ty svoje články vždycky vyfantazíruješ.“

Tón jeho hlasu nebyl nepřijemný. Všichni se mezi sebou víceméně znali a Mikaelovi největší kritici si přítomnost odpustili. Mikael dříve s jedním z nich pracoval a na večírku před pár lety se mu dokonce podařilo se s jednou ženou sblížit — s redaktorkou z TV4.

„Tak jste dnes dostal pořádně na frak,“ konstatoval *Průmysl dnes*, který evidentně poslal mladého zástupce.

„To jo,“ přiznal Mikael. Sotva mohl tvrdit něco jiného.

„Jaký je to pocit?“

Navzdory vážnosti situace si nedokázal Mikael ani starší novináři odpustit úsměv nad touto otázkou. Mikael si vyměnil pohled s TV4. *Jaký je to pocit* — otázka považovaná seriózními novináři všech dob za jedinou, kterou jsou Pitomí Sportovní Reportéři schopni položit Udýchanému Sportovci za cílovou páskou. Ale pak znovu zvážněl.

„Samozřejmě mě mrzí, že soud nedošel k jinému rozhodnutí,“ odvětil Mikael poněkud formálně.

„Tři měsíce vězení a 150 000 švédských korun odškodného. To je citelné,“ pronesla TV4.

„Přežiju to.“

„Omluvíte se Wennerströmovi? Podáte si ruce?“

„Ne, to asi sotva. Můj názor na obchodní morálku pana Wennerströma se nijak výrazně nezměnil.“

„Takže nadále tvrdíte, že je to ničema?“ zeptal se rychle *Průmysl dnes*.

Za touto otázkou se skrýval potenciálně nebezpečný článek a Mikael mohl po nastražené slupce snadno uklouznout, kdyby reportér nesignalizoval nebezpečí tím, že vystřelil mikrofon dopředu poněkud příliš horlivě. Mikael si několik vteřin rozmýšlel odpověď.

Soud právě vynesl rozsudek, že Mikael Blomkvist poškodil pověst finančníka Hanse-Erika Wennerströma. Byl odsouzen za pomluvu. Soudní líčení skončilo a Michael neplánoval, že se odvolá. Ale co by se stalo, kdyby neopatrně zopakoval své tvrzení už na schodech soudní budovy? Mikael se rozhodl, že otázku přejde.

„Myslím, že jsem měl pro zveřejnění svých informací dobré důvody. Soud byl jiného názoru a já přirozeně musím průběh soudního procesu akceptovat. Teď budeme v redakci o rozsudku diskutovat a poté se rozhodneme, co je třeba dělat dál. Víc nemám co dodat.“

„Ale zapomněl jste, že jako novinář přece musíte být schopni svá tvrzení doložit,“ řekla TV4 s narážkou na nabroušený tón v jeho

hlase. To mohl sotva popřít. Bývali dobří přátelé. Tvářila se neutrálně, ale Mikaelovi se zdálo, jako by v jejích očích zachytil jakousi zklamanou odtažitost.

Mikael Blomkvist zůstal stát a několik hrozných minut odpovídal na otázku. Otázka, která nevyslovena visela ve vzduchu a kterou se žádný reportér neodvážil položit — možná proto, že byla tak naprosto nepochopitelná —, se týkala faktu, jak Mikael mohl napsat text zcela postrádající důkazy. Všichni přítomní reportéři s výjimkou zástupce *Průmyslu dnes* byli veteráni s širokým profesním zázemím. Odpověď na tuto otázku pro ně ležela daleko za hranicí chápání.

tv4 Mikaela postavila před dveře radnice a vyzpovídala ho zvlášť před kamerou. Byla přátelštější, než si zasloužil, a Mikael dal k dobru dostatečné množství materiálu, aby byli všichni reportéři spokojeni. Tato záležitost bude mít za následek články v novinách — to bylo nevyhnutelné —, ale Mikael se snažil vsugerovat si, že jeho případ není největší mediální událostí roku. Novináři dostali to, co chtěli, a stáhli se zpět do svých redakcí.

Mikael měl v úmyslu se projít, ale byl větrný prosincový den a po poskytnutém interview mu bylo už tak dost chladno. Když osaměl na schodech radnice a pozvedl zrak, uviděl, jak William Borg vylézá ze svého auta, v němž seděl během celého interview. Jejich zraky se setkaly a poté se William Borg usmál.

„Ta cesta sem stála za to už jen proto, že tě můžu vidět s tímhle papírem v ruce.“

Mikael neodpověděl. William Borg a Mikael Blomkvist se znali už patnáct let. Kdysi společně pracovali jako externí ekonomičtí reportéři pro jedny ranní noviny. Možná za to mohla špatná chemie mezi nimi, ale začalo tak jejich celoživotní nepřátelství. Borg byl v Mikaelových očích špatný novinář a otravný, malicherný a pomstychtivý člověk, který šikanoval své okolí hloupými žerty a vyjadřoval se pohrdavě o starších, a tudíž i zkušenějších kolezích. Vypadalo to, že mu obzvláště leží v žaludku starší reportérky. Při prvním konfliktu se spolu pohádali a jejich další, stále stejné a zbytečné střety vedly k tomu, že jejich rozpor začal nabývat osobního rázu.

Střety Mikaela s Williamem Borgem probíhaly v dostatečně dlouhých intervalech, ale na konci devadesátých let se z nich stali skuteční nepřátelé. Mikael napsal knihu o ekonomické žurnalistice a pilně citoval z množství hloupých článků nesoucích Borgův podpis. V Mikaelově verzi Borg vystupoval jako pan Důležitý, který většinu faktů špatně pochopil a napsal oslavné články o nějakém internetovém podniku, který byl právě na cestě ke krachu. Borg Mikaelovu analýzu neocenal a při jednom náhodném setkání v hospodě na Söderu došlo téměř na facky. V té době Borg opustil novinářinu a nyní pracoval za podstatně vyšší plat v tiskové kanceláři podniku, který ještě ke všemu spadl do sféry zájmů průmyslníka Hanse-Erika Wennerströma.

Muži se na sebe dlouho dívali, dokud se Mikael neotočil na podpatku a neodešel. Byl to naprosto typický Borg tým, že přijel k radnici jen proto, aby se tam postavil a tlemil se na celé kolo.

Když Mikael odcházel, právě přijel autobus číslo čtyřicet a Mikael do něj naskočil hlavně proto, aby byl odsud co nejrychleji pryč. Vystoupil u Fridhemsplanu a nerozhodně chvíli postával na místě, stále s rozsudkem v ruce. Nakonec se rozhodl přejít do Kaffé Anna u vjezdu do policejních garáží.

Neuplynulo ani půl minuty od chvíle, co si objednal café latté a sendvič, když v rádiu začaly polední zprávy. Jeho případ byl na třetím místě, po sebevražedném bombovém atentátu v Jeruzalémě a po novince o tom, že vláda ustavila komisi pro projednání nového domnělého kartelu ve stavebním průmyslu.

Novinář Mikael Blomkvist z časopisu Milénium byl v pátek ráno odsouzen k tříměsíčnímu pobytu ve vězení za hrubou pomluvu průmyslníka Hanse-Erika Wennerströma. V jednom pozoruhodném starším letošním článku o takzvané aféře Minos Blomkvist tvrdil, že Wennerström použil státní peníze, určené pro průmyslové investice v Polsku, na obchod se zbraněmi. Mikael Blomkvist byl také odsouzen k zaplacení odškodného ve výši 150 000 švédských korun. V jednom komentáři Wennerströmův advokát Bertil Camnermarker prohlásil, že jeho klient je s rozhodnutím soudu spokojen. Je to obzvláště hrubý případ pomluvy, řekl advokát.

Rozsudek měl dvacet šest stran. Věcně oznamoval, proč byl Mikael shledán vinným v patnácti bodech obžaloby za hrubou pomluvu obchodníka Hanse-Erika Wennerströma. Mikael si uvědomil, že ho každý bod bude stát deset tisíc korun a šest dní vězení. Kromě nákladů na soudní řízení a honoráře jeho advokáta. Neměl už sílu přemýšlet nad tím, jaký by měl být rozsudek, ale konstatoval, že mohl být i horší; soud se rozhodl zprostit ho viny v sedmi bodech obžaloby.

Jak tak pročítal formulace v rozsudku, pociťoval stále větší tlak a nepříjemný pocit kolem žaludku. Překvapilo ho to. Již od doby, co začalo soudní řízení, Mikael věděl, že by se musel stát nějaký zázrak, aby soud neprohrál. V dané situaci neměl o celém průběhu ani nejmenší pochybnost a smířil se s tím. Dvě soudní přelíčení proseděl Mikael zcela bezstarostně a stejně tomu bylo i během oněch jedenácti dnů, kdy bez jakýchkoli konkrétních informací čekal na to, až proces skončí a soud zformuluje rozsudek, který nyní držel v ruce. Ale teď, když bylo po všem, ho zaplavily nepříjemné pocity.

Když si Mikael ukousl ze sendviče, měl pocit, že mu sousto roste v ústech. Nedokázal ho spolknout a odstrčil sendvič stranou.

Bylo to poprvé, co byl Mikael Blomkvist odsouzen za nějaký zločin — poprvé, kdy byl vlastně z něčeho podezřelý nebo obžalovaný. Ve srovnání s tím neznamenal rozsudek vůbec nic. Nedopustil se ozbrojené loupeže, vraždy ani znásilnění. Z ekonomického hlediska byl však rozsudek citelný. *Milénium* nebylo právě vlajkovou lodí mediálního světa s neomezenými zdroji — časopis jakžtakž přežíval —, ale rozsudek pro něj žádnou katastrofu neznamenal. Problém spočíval v tom, že Mikael byl jedním ze spoluvlastníků časopisu a zároveň byl, což bylo dost hloupé, jeho příspěvatelem i odpovědným vydavatelem. Odškodné ve výši 150 000 švédských korun Mikael zamýšlel zaplatit z vlastní kapsy, což z velké části zlikviduje jeho úspory. Časopis se postará o soudní výlohy. Pokud bude chytře hospodařit, mělo by to dopadnout dobře.

Mikael přemýšlel i o možnosti prodat svůj byt, což by ho hodně páliło. Na konci šťastných osmdesátých let, v období, kdy měl trvalé zaměstnání a relativně slušný příjem, se porozhlížel po nějakém stálém bydlení. Absolvoval prohlídky všemožných bytů

a většinu z nich rovnou odepsal, dokud nenarazil na půdu o šedesáti pěti čtverečních metrech právě na začátku Bellmanovy ulice. Bývalý majitel z ní začal vytvářet obytný prostor, když najednou dostal místo v nějakém internetovém podniku v zahraničí, a Mikael tak mohl objekt před renovací lacino koupit.

Mikael zavrhl architektovy návrhy na řešení interiéru a práce dokončil sám. Investoval do nové koupelny a kuchyně a na zbytek se vykašlal. Namísto pokládky parket a postavení příček obrousil původní prkna, přímo na stávající zdi použil vápenný nátěr a nejhorší vady zakryl dvěma akvarely od Emanuela Bernstona. Výsledkem byl zcela otevřený obytný prostor s místem na spaní za policí s knihami a s jídelnou a obývacím vedle kuchyňky s barem. V bytě byla dvě střešní okna a jedno štítové okno s výhledem na Rytířský záliv a Staré Město. Mikael měl výhled na proužek moře u Stavidla a na radnici. V dnešní situaci nebude mít prostředky na to, aby držel takový byt, i když by si ho rád nechal.

Ovšem skutečnost, že možná riskuje ztrátu bytu, nebyla nic ve srovnání s tím, že po profesní stránce utřžil opravdovou ránu, a náprava jejích škodlivých následků bude dlouho trvat. Pokud je vůbec půjde napravit.

Jednalo se o důvěru. V dohledné budoucnosti bude hodně redaktorů váhat nad publikováním článků s jeho iniciálami. Mikael měl pořád ve své branži dostatek přátel, kteří pochopí, že zaplatil daň ze smůly a náhody, ale on už nebude mít nárok ani na sebelepší přehmat.

Nejvíce ho však pánilo ponížení.

Měl v ruce všechny trumfy, a stejně o ně přišel v boji s pologangsterem v obleku od Armaniho. S ničemou a burzovním spekulantem. S bohatým frajírkem se známým advokátem, který se mu celý proces vysmíval.

Jak se to mohlo takhle zhatit?

Wennerströмова aféra začala slibně před rokem a půl jednoho červnového večera v kokpitu žluté loďky Mälar 30. Všechno to byla náhoda, na jejímž počátku jeho kolega novinář, v současné době zaměstnanec v krajské radě, chtěl udělat dojem na svou novou známost a nerozvážně si pronajal plachetnici Scampi na

několikadenní plachtění ve stockholmských šérách. Jeho tehdejší přítelkyně, která se právě přestěhovala z Hallstahammaru do Stockholmu kvůli studiím, se přes určité výhrady nechala přemluvit za podmínky, že bude moci jet i její sestra s přítelem. Nikdo z hallstahammarského tria nikdy předtím v plachetnici neseděl. Jediný problém bylo to, že kolega novinář byl spíš nadšený do plachtění než zkušený. Tři dny před vyplutím zoufale telefonoval Mikaelovi a přemlouval ho, aby s nimi jel jako pátý člen posádky se znalostí navigace.

Mikael se k tomuto návrhu zprvu stavěl chladně, ale nakonec na něj přistoupil díky příslibu, že si bude moci dopřát několikadenní oddech v šérách, s dobrým jídlem a v příjemné společnosti, jak tvrdili. Tyto růžové představy však přišly vniveč a plachtění se vyvinulo v mnohem větší katastrofu, než si Mikael vůbec uměl představit. Plavili se krásnou, ale málo dramatickou trasou z Bullandö nahoru k Furusundsledenu sotva pět vteřin, když nová přítelkyně Mikaelova kolegy dostala mořskou nemoc. Její sestra se začala hádat se svým přítelem a ani jeden z nich neprojevil zájem osvojit si sebemenší znalosti o plachtění. Brzy bylo jasné, že se od Mikaela očekává řízení lodi, zatímco ostatní přispívali dobře míněnými, avšak naprosto nesmyslnými radami. Po prvním přenocování v zálivu u Ängsö to Mikael chtěl vzdát a ve Furusundu nasednout na autobus domů. Jen zoufalé naléhání bývalého kolegy Mikaela přimělo zůstat na palubě.

Příštího dne kolem dvanácté hodiny, dostatečně brzy na to, aby bylo k dispozici ještě několik volných míst, uvázali loď u přístavního můstku v Arholmě. Udělali si jídlo a právě obědvali, když si Mikael všiml žluté umělohmotné plachetnice M-30, která klouzala do zálivu pouze s hlavní plachtou. Loď pomalu nabírala vítr, zatímco kapitán se pídil po volném místě u přístavního můstku. Mikael se rozhlédl kolem a konstatoval, že mezi jejich Scampi a H-baatem na pravoboku je zřejmě jediná skulina, která by jakžtakž stačila pro štíhlou M-30. Postavil se na zadní palubě a ukázal na ni; kapitán na M-30 poděkoval zvednutím ruky a zamířil k můstku. Osmělý plachtař, který se neobtěžoval spouštěním motoru, všiml si Mikael. Slyšel skřípění kotevního řetězu a o několik vteřin později šla dolů hlavní plachta, zatímco plachtař zběsile pobíhal sem tam,

aby zasunul kormidlo rovně do otvoru a zároveň dostal konec provazu na příď.

Mikael se opřel o zábradlí a zvedl ruku, aby ukázal, že je připraven provaz chytit. Nově příchozí provedl poslední změnu kurzu a perfektně vklouzl k zadní palubě Scampi, téměř úplně bez námahy. Právě v okamžiku, kdy podal konec provazu Mikaelovi, si Mikael uvědomil, že se znají, a potěšeně se usmál.

„Ahoj, Robby,“ řekl Mikael. „Proč nespustíš motor, abys nemusel škrábat lak ze všech lodí v přístavu?“

„Ahoj, Micke. Hned se mi zdálo, že jsi mi nějak povědomý. Motor bych pustil rád, jen kdyby to šlo. Ten všivák mi chcipl před dvěma dny u Rödlögy.“

Přes zábradlí si potřásl rukou.

Před celou věčností, na kungsholmském gymnáziu v sedmdesátých letech, byli Mikael Blomkvist a Robert Lindberg kamarádi, dokonce dobří kamarádi. A jak už to u starých kamarádů ze školy bývá, jejich přátelství skončilo po maturitě. Každý se vydal svou vlastní cestou a během posledních dvaceti let se sešli sotva šestkrát. Před tímto nečekaným setkáním u přístavního můstku v Arholmě se viděli naposledy tak před sedmi osmi lety. Zkoumavě na sebe hleděli. Robert byl dohněda opálený, s rozčuchanými vlasy a dvoutýdenním strništěm na bradě.

Mikaelovi se najednou výrazně pozvedla nálada. Když se jeho bývalý kolega novinář se svou prostoduchou společností vydali zatančit si kolem svatojánské břízy u krámku na druhé straně ostrova, Mikael se posadil se sleděm a panákem do kokpitu na m-30 a oba muži klábosili o hloupostech jako kamarádi ze školy.

O něco později večer, poté co oba vzdali boj proti proslulým armholmským komárům a po nezanedbatelném množství vypitých panáků, se muži stáhli do podpalubí a jejich rozhovor se změnil na kamarádské dohadování o morálce a etice v obchodním světě. Oba si zvolili kariéru, která byla v určitém smyslu zaměřena na oblast financí. Robert Lindberg šel po gymnáziu na obchodní akademii a poté vstoupil do světa bankovníctví. Mikael Blomkvist skončil na žurnalistice a většinu svého profesního života věnoval odhalování pochybných obchodů právě ve světě bankovníctví a financí.

Rozhovor se začal točit kolem správnosti a morálky některých zlatých padáků z devadesátých let. Po chrabré obhajobě několika takovýchto smluv o odchodném si Lindberg sundal brýle a proti své vůli konstatoval, že se přese všechno v obchodním světě tu a tam skrývá nějaký ničema. Najednou na Mikaela pohlédl vážným a očima.

„Když jsi investigativní novinář a píšeš o hospodářské kriminalitě, proč nenapišeš něco o Hansi-Erikovi Wennerströmovi?“

„Nevěděl jsem, že je o něm co psát.“

„Tak trochu zadoluj v paměti. No tak do toho, sakra. Kolik toho víš o programu SIB?“

„No, to byl v devadesátých letech nějaký podpůrný program pro země bývalého východního bloku, který měl pomoci jejich průmyslu postavit se na vlastní nohy. Před několika lety skončil. O tomhle jsem nic nepsal.“

„Program SIB — Rady pro podporu průmyslu —, kterou spustila vláda a řídili ji reprezentanti desítky velkých švédských podniků. Program SIB získal státní garance pro celou řadu projektů, rozhodlo se o tom po jednání s vládami v Polsku a pobaltských zemích. V čele stála Ústřední organizace dělnických hnutí jako záruka toho, že prostřednictvím švédského modelu budou posílena i dělnická hnutí na Východě. Formálně vzato šlo o podpůrný projekt, který byl založen na principu ‚pomocí ke svépomoci‘ a který měl východním režimům poskytnout možnost sanace vlastní ekonomiky. V praxi se ale jednalo o to, že švédské podniky získaly subvence, aby se etablovaly jako akcionáři podniků ve východních zemích. Ten zatracený křesťanský ministr byl zapáleným příznivcem SIB. Jednalo se o papírenský průmysl v Krakově, o zvýšení standardu kovovýroby v Rize a cementárny v Tallinu a tak dále. Peníze byly rozděleny vedením programu SIB, které se skládalo ze samých těžkých kalibrů bankovního a průmyslového světa.“

„Takže šlo o peníze daňových poplatníků?“

„Asi padesát procent byl státní příspěvek, zbytek daly dohromady banky a průmyslové podniky. Ale žádný idealismus v tom nebyl. Banky i podniky počítaly s tím, že si pěkně namastí kapsu. Jinak by se na to zvyška vykašlaly.“

„A o kolik peněz se jednalo?“

„Počkej, ještě si poslechni tohle. Program SIB se týkal hlavně řádných švédských podniků, které chtěly proniknout na východní trh. Byly to silné podniky jako ABB nebo Skanska. Jinými slovy žádní spekulanti.“

„Ty tvrdíš, že Skanska nespekuluje? A co ten výkonný ředitel, který dostal padáka, když nechal jednoho ze svých hochů utopit půl miliardy v burzovních spekulacích? A jak je to s tím jejich hysterickým obchodováním s domy v Londýně a Oslo?“

„Jasně, hajzlíky najdeš v jakémkoli podniku na světě, ale ty víš, co tím myslím. Že jde o podniky, které každopádně něco produkuje. O páteř švédského průmyslu a tak podobně.“

„A co má s tímhle společného Wennerström?“

„Wennerström je v téhle hře něco jako žolík. Chlapík odnikud, který nemá žádné zázemí v těžkém průmyslu, takže tu v téhle souvislosti vlastně nemá co pohledávat. Ale Wennerström nashromáždil na burze obrovský majetek a investoval do stabilních podniků. Takže se dá říct, že přišel zadní cestičkou.“

Mikael si nalil do skleničky Reimersholmskou pálenku, opřel se v kabině a vzpomínal, co o Wennerströmovi ví. Což nebylo nic moc. Wennerström se narodil kdesi v Norrlandu, kde v sedmdesátých letech založil investiční společnost. Vydělal nějaké peníze, přestěhoval se do Stockholmu a tam během šťastných osmdesátých let udělal závratnou kariéru. Založil Wennerströmovu skupinu, která se poté, co se kancelář etablovala v Londýně a v New Yorku, přejmenovala na *Wennerstroem Group* a společnost začala být zmiňována ve stejných článcích jako Beier. Wennerström obchodoval s akciemi, opcemi a rychlými spekulacemi a dostal se do tisku mezi celebrity — jako jeden z našich četných miliardářů s půdním bytem zabírajícím celé patro na Pobřežní ulici, s úžasnou letní vilou na Värmdö a dvacet tři metrů dlouhým motorovým křižníkem, koupeným od jedné z bývalých tenisových hvězd, která zchudla. Koumák na prachy, jasně, ale celá osmdesátá léta byla desetiletím takovýchto vychytralých koumáků a spekulantů s nemovitostmi a Wennerström se nevyznamenal o nic víc než kdokoli jiný. Ba právě naopak; byl spíš ve stínu těch Velkých hochů. Neměl nabubřelé manýry jako Stenbeck a nevyléval si srdce v novinách jako Barnevik. Wennerströma nezajímaly nemovitosti, namísto toho značně

investoval do bývalého východního bloku. Když v devadesátých letech balón splaskl a jeden ředitel po druhém začal vyskakovat se svým zlatým padákem, Wennerströmovy podniky z toho vyšly překvapivě dobře. Ani náznak nějakého skandálu. Dokonce samotné *Financial Times* o tom psaly jako o *A Swedish Success Story*.

„Bylo to v roce 1992. Wennerström se ohlásil u rady SIB a oznámil jí, že chce peníze. Představil plán, který byl jasně zakotven v lokálních zájmech v Polsku a týkal se etablování průmyslové výroby obalových materiálů v potravinářském průmyslu.“

„Takže konzervářský průmysl.“

„Ne přesně, ale něco v tom smyslu. Nemám ani páru o tom, jak Wennerström vyčtenical SIB, ale mohl si pak beze všeho odkráčet se šedesáti miliony v kapse.“

„Tak tohle začíná vypadat zajímavě. Nech mě hádat — to bylo naposledy, co ty prachy někdo viděl.“

„Omyl,“ řekl Robert Lindberg. Usmál se a posilnil se pár kapkami kořalky.

„To, co přišlo potom, je příklad klasické ekonomické zprávy. Wennerström opravdu etabloval obalový průmysl v Polsku, blíže lokalizováno v Lodži. Ten podnik se jmenoval Minos. SIB dostala v roce 1993 několik nadšených zpráv, pak bylo ticho po pěšině. V roce 1994 Minos najednou zkrachoval.“

Robert Lindberg s bouchnutím položil skleničku, aby tak názorně předvedl kolaps podniku.

„Problém SIB spočíval v tom, že neexistovala žádná skutečná pravidla, jakým způsobem by projekt měl být spravován. Pamatuješ přece, jaká to byla doba. Po pádu Berlínské zdi všichni hýřili optimismem. Bude nastolena demokracie, nebezpečí jaderné války je pryč a z bolševiků se přes noc stanou opravdoví kapitalisté. Vláda chtěla stabilizovat demokracii na Východě. Každý kapitalista chtěl jít s dobou a pomáhat při budování nové Evropy.“

„Nevěděl jsem, že kapitalisti jsou tak zapálení pro dobročinné skutky.“

„Věř mi, to byl žhavý sen každého kapitalisty. Rusko a východní státy jsou přece po Číně největším zbývajícím trhem na světě. Průmysl neměl s pomocí vládě žádný problém, hlavně ty podniky,

kteře měly poskytnout jen zlomek výdajů. Suma sumárum spolkla SIB téměř třicet miliard korun z peněz daňových poplatníků. Peníze se měly vrátit ve formě budoucích zisků. Formálně byl program SIB iniciativou vlády, ale průmyslové přesuny byly tak velké, že vedení SIB pracovalo prakticky samostatně.“

„Chápu. V tomhle se taky skrývá nějaká zajímavá historka?“

„Trpělivost. Když ten projekt spustili, s financováním nebyly žádné problémy. Švédsko ještě nepocítilo úrokový šok. Vláda byla spokojená, že SIB bude poukazovat na velké švédské investice do demokracie na Východě.“

„Takže tohle bylo za pravicové vlády.“

„Politiku do toho netahej. Jedná se o prachy a je úplně fuk, jestli ministry volí socani nebo pravičáci. Takže, plnou parou vpřed, pak přišly valutové problémy a potom začalo několik chytráků z Nových demokratů — pamatuješ si na Nové demokraty? — fňukat, že chybí dohled nad činností SIB. Jeden z těch hnidopichů si popletl SIB se SIDA a myslel si, že se jedná o nějaký zatracený podpůrný environmentální projekt v Tanzanii. Na jaře 1994 bylo zahájeno šetření, které mělo zhodnotit činnost SIB. V té době byly otazníky u více projektů, ale jedním z prvních, které měly být prošetřeny, byl Minos.“

„A Wennerström nemohl doložit, na co ty peníze použil.“

„Naopak. Wennerström prezentoval naprosto vynikající zprávu o investovaných prostředcích, tedy že padesát čtyři miliony vložil do Minosu, ale ukázalo se, že v zaostalém Polsku jsou příliš velké strukturální problémy, aby tam mohl fungovat moderní podnik, a že jejich obalový průmysl byl prakticky vytlačen podobnými konkurenčními německými projekty. Němci právě skupovali celý východní blok.“

„Říkal jsi, že Wennerström dostal šedesát milionů korun.“

„Přesně tak. Peníze ze SIB fungovaly jako bezúročná půjčka. Šlo přirozeně o to, aby podnik za určitý počet let část peněz vrátil. Ale Minos se zhroutil a projekt neuspěl, což Wennerströmovi nikdo nemohl vyčítat. Tehdy vstoupily do hry státní garance a on vyvázl bez jakékoli újmy. Jednoduše nemusel vracet peníze, které zmizely, když Minos zkrachoval, a mohl také dokázat, že sám přišel o odpovídající částku z vlastních prostředků.“